

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

Педагогічна наука і освіта XXI століття

Науково-методичний журнал

Випуск 3

Засновано у 2023 році

Рівне – 2024

ЗМІСТ

Пустовіт Г., Петренко О., Баліка Л. Практико-орієнтована складова змісту позашкільної освіти.....	6
Вихрущ А., Христенко О. Цінності здобувачів вищої освіти медичного університету: теорія і практика.....	15
Карташова Л., Гуржій А., Смирнова І., Зайчук В. Методичні підходи формування комунікативної та фахової компетентності майбутніх докторів філософії в умовах дистанційного навчання.....	28
Коляда Н. Соціалізація дітей та молоді в недільних школах України (друга половина XIX – початок XX століття).....	39
Сухомлинська Л. Педагогічне прочитання міжнародних документів про гуманне ставлення до тварин.....	52
Бондар І. Використання творчих завдань у процесі підготовки майбутніх учителів історії.....	63
Гудовсек О. Нормативно-правові засади діяльності альтернативних приватних авторських шкіл в Україні.....	72
Єфременко А., Жогло В., Колоколов В., Хмелюк О., Крайник Я. Освіта тренерів з виду спорту в Україні: проблеми вдосконалення.....	80
Козлюк О., Гранюк В. Використання інклюзивної літератури в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.....	96
Levchuk I. Methodological apparatus and theoretical analysis of the problem of studying the spiritual, educational, social, charitable and public activities of orthodox brotherhoods in volyn in the 2nd half of the nineteenth and early twentieth centuries.....	105
Лоцман Р. «Живі мелодії села» у вокально-педагогічному репертуарі здобувачів факультетів мистецтв.....	115
Остапчук М., Романюк С. Статистичні методи у проведенні педагогічних досліджень (прикладний аспект).....	126
Остапчук Н., Шроль Т. Використання електронних ресурсів на різних етапах уроку інформатичної освітньої галузі в початкових класах.....	137
Панчук А., Панчук І., Шеретюк Ю., Панчук С. Гендерні відмінності у фітнесі: важливі складові спортивного життя.....	150
Петренко С. Змістове наповнення поняття «інформаційно-освітнє середовище університету».....	158
Самоліук А., Пальчик М. Визначення психологічних особливостей легкоатлетів у змагальній діяльності.....	168

Смалько О. Нові виклики перед сучасною освітою: невідворотні трансформації та необхідні навички.....	175
Снітовська О. Зарубіжні системи підготовки фахівців соціальної роботи у ЗВО в дискурсі української компаративістики.....	185
Соловей М. Діяльність Кам'янець-Подільського (з 1954 р. Хмельницького) обласного інституту удосконалення кваліфікації вчителів з перебудови викладання біології у другій половині 40-х – початку 50-х рр. XX ст.....	197
Trofimchuk V., Gerasymenko O., Trofimchuk L., Symonovych N. Project activities of students in technology lessons.....	212
Троценко В., Троценко Т. Народні рухливі ігри як один із засобів підвищення рухової активності дітей молодшого шкільного віку.....	220
Ціпан Т. С. Форми і методи полікультурного виховання дітей будинків сімейного типу.....	228
Чепурка О., Петренко І. Парадигмально-змістовий конструкт процесу формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії.....	236
Голя Г. Організація педагогічної практики в Луцькому педагогічному училищі (40-70-ті рр. XX ст.).....	246
Корнієнко М. Тенденції розвитку освітніх програм та методичного забезпечення іншомовної підготовки магістрів філології на сучасному етапі.....	256
Кузьмич А. Авторська інноватика в освіті Рівненщини: теоретичні засади проблеми.....	265
Лелюх С. Становлення та розвиток церковнопарафіяльного шкільництва на Волині у XIX – на початку XX століття.....	278
Попова К. Відображення взаємодії культур та народів у підручниках з всесвітньої історії для 7 класу (1995-2020 рр.).....	292
Акімов В. Педагогічні умови профілактики інформаційного насильства в освітньому середовищі педагогічних закладів вищої освіти.....	306
Koniakhin Y. The model of motivational and value determination of the formation of professional competences of future history teachers in the process of studying professional disciplines.....	316
Генсіцька-Антонюк Н. Використання методу контент-аналізу змісту шкільних підручників з алгебри для 7 класу.....	330

УДК 314.8.091.33-024.22(411.82) ЛПУ(016.5)

DOI: 10.35619/pse.vi3.37

Голя Галина

здобувачка ступеня PhD за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Рівненського державного гуманітарного університету,

викладачка Комунального закладу вищої освіти

«Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради,

м. Рівне-Луцьк, Україна

ORCID: 0000-0001-6529-7296

e-mail: gallina0312@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В ЛУЦЬКОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УЧИЛИЩІ (40-70-ті рр. XX ст.)

Анотація. У статті схарактеризовано організацію та здійснення практичної підготовки майбутніх учителів у Луцькому педагогічному училищі. Під час ретроспективного аналізу документальних джерел (архівних матеріалів) проаналізовано особливості практичної підготовки учнів у Луцькому педагогічному училищі з періоду повоєнного відновлення. Проаналізовано роль педагогічної практики в освітньому процесі, визначено її організаційні засади, зміст та форми. З'ясовано, що незважаючи на незадовільні матеріально-побутові умови та гостру нестачу педагогічних кадрів у повоєнні роки, у педагогічному училищі реалізовували практичну підготовку як невід'ємну складову освітнього процесу. Доведено, що педагогічна практика є важливим засобом формування професійних якостей майбутнього педагога, апробації ролі вчителя. У процесі дослідження визначено, що актуальним завданням реформування української освіти є постійне вдосконалення практичної підготовки майбутніх фахівців задля якісної підготовки сучасного конкурентоспроможного педагога.

Ключові слова: педагогічна практика, Луцьке педагогічне училище, майбутні вчителі, практична підготовка, базова початкова школа, пробні уроки, безперервна практика, двотижнева практика, спостереження, позакласні заходи, керівник практики.

Постановка проблеми. У процесі освітніх змін та трансформацій учитель стає епіцентром нової парадигми підготовки підростаючого покоління до життя в сучасному інформаційному просторі. Аналізуючи нормативні та розпорядчі документи в сфері освіти, а саме: Закон України «Про освіту», Державну національну програму «Освіта» (Україна XXI ст.), Національну доктрину розвитку освіти України у XXI ст., Концепцію Нової української школи, спостерігаємо тенденцію зростання вимог до особистісних якостей педагога, його ролей та завдань в освіті. Сучасний вчитель має бути не лише вихователем, наставником, викладачем, а й коучем, фасилітатором, тьютором, модератором. Нова українська школа потребує успішного, мобільного і готового до змін вчителя.

Одним із ключових аспектів у професійно-педагогічній підготовці компетентного педагога є педагогічна практика. Під час проходження різних видів практики майбутні фахівці застосовують теоретичні знання у максимально наближених умовах до їх професійної діяльності. Нині актуальним завданням реформування української освіти є постійне вдосконалення практичної підготовки майбутніх фахівців у закладах освіти задля якісної підготовки сучасного конкурентоспроможного педагога. Ретроспективний аналіз досвіду організації педагогічної практики в закладах освіти дає можливість вивчення сформованих у минулому тенденцій та можливостей екстраполяції позитивного досвіду в сучасних умовах, що актуалізує таке вивчення.

Мета статті – здійснити ретроспективний аналіз організації і проведення педагогічної практики у Луцькому педагогічному училищі та визначити можливості підвищення якості практичної підготовки майбутніх учителів в умовах сучасного закладу педагогічної освіти.

Аналіз останніх досліджень із проблеми. Питання практичної підготовки майбутнього фахівця завжди перебувало у фокусі вивчення науковцями та педагогами-практиками. Значний внесок у розробку проблеми практичної підготовки вчителя здійснили О. Глузман, Н. Дем'яненко, М. Євтух, Н. Козакова, В. Лук'янченко, М. Ярмаченко, В. Ковальчук. Окремі аспекти професійної підготовки вчителя відображені в працях А. Алексюка, І. Зязюна, В. Сопіги, О. Бартків, В. Старжця та інших. Основою джерельної бази статті стали архівні матеріали та документи, що зберігаються у Державному архіві Волинської області та архіві Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливе значення в професійному та особистісному становленні майбутнього вчителя відіграє практична підготовка. У ст. 50 Закону України «Про вищу освіту» визначено, що формами організації освітнього процесу разом з навчальними заняттями, самостійною роботою та контрольними заходами є практична підготовка. У ст. 51 того ж Закону зазначено, що практична підготовка осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, здійснюється шляхом проходження ними практики на підприємствах, в установах та організаціях згідно з укладеними закладами вищої освіти договорами або у його структурних підрозділах, що забезпечують практичну підготовку [25].

Ухвалена Кабінетом міністрів України Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року вимагає підготовки висококваліфікованих учителів з високим рівнем володіння теорією та практикою проектування, практичного втілення і особистісного підходу, розвитку здібностей учнів, створення навчально-предметного середовища, що в сукупності забезпечують психолого-педагогічний комфорт і сприяють вияву творчості школярів [22].

Як свідчить законодавча база, нині практична підготовка здобувачів освіти, тобто практика, є необхідною складовою освітнього процесу й покликана забезпечити набуття майбутніх педагогів практичних професійних умінь і навичок. Іншими словами, педагогічна практика розглядається як логічне продовження теоретичного навчання.

На думку В. Ковальчука, педагогічна практика слугує сполучною ланкою між теоретичним навчанням здобувача та його майбутньою роботою в школі. Оволодіння педагогічною діяльністю та формування готовності до неї можливі лише при взаємопроникненні та взаємозумовленості теоретичної і практичної підготовки майбутнього вчителя: жоден компонент педагогічної діяльності та готовності до неї неможливо сформулювати лише у навчальній аудиторії. Це можливо зробити лише у процесі безпосереднього спілкування з дітьми, реального розв'язання педагогічних завдань, що виникають [21, с. 46].

Після завершення Другої світової війни одним із провідних напрямів у планах відбудови партійного керівництва стало відновлення системи педагогічної освіти. У повоєнний період в УРСР гостро не вистачало педагогічних працівників, особливо учителів початкової школи. В окупаційний період значна частина українського населення опинилась поза школою, високим був відсоток неписьменних і малописьменних людей. Подібна ситуація призводила до потреби значної кількості освітян, які б спеціалізувалися на навчанні основ письма та лічби – вчителів початкової ланки [23, с. 100]. До прикладу, у довідці про відновлення роботи шкіл і навчальних закладів за 1944/45 н. р. обласного відділу народної освіти Волинської області зазначалося, що для повного забезпечення шкіл педагогічними кадрами області не вистачало 631 учителя. Аби вирішити цю проблему, влада швидкими темпами почала відновлювати роботу колишніх педагогічних закладів і створювати нові, зокрема збільшувалося число педагогічних училищ [24, с. 120]. Незважаючи на складні повоєнні умови, спільними зусиллями держави і громадськості у досить короткий термін було відновлено систему освіти; розширено шкільну мережу; створено умови для отримання початкової освіти; запроваджено обов'язкову семирічну освіту; підвищено кількісні та якісні показники підготовки вчителів початкових класів. У післявоєнний період з появою закладів освіти поруч із теоретичним навчанням велика увага відводилася практичній підготовці. У педагогічних закладах освіти практика завжди мала довготривалий і неперервний характер, що забезпечувало фундамент для оволодіння новими педагогічними знаннями, вміннями й навичками.

З квітня 1944 року відновила діяльність Луцька педагогічна школа, пізніше Луцьке педагогічне училище, яке було перейменоване відповідно до Постанови Ради Народних комісарів УРСР від 15 грудня 1944 р. № 357 «Про перейменування педагогічних шкіл на педагогічні училища». Післявоєнна підготовка вчителів у Луцькому педагогічному училищі відбувалася в складних

умовах, як-от: складні матеріально-побутові умови праці; нестача педагогічних кадрів, низька заробітна плата вчителів та працівників; відсутність навчальних підручників та посібників. Проте, як свідчить навчальний план педагогічного училища на 1944/1945 навчальний рік, значну кількість годин було відведено на «практику», яка у перший повоєнний навчальний рік складалася з таких двох видів підготовки [7]:

– спостереження і пробні уроки, які розпочиналися на другому курсі та продовжувалися протягом усього третього курсу. На другому курсі практичну підготовку щотижнево відводилося 2 години, а на третьому – кількість годин практичної підготовки на тиждень зросла до шести. У загальному на спостереження та пробні уроки відводилося 270 год.;

– безперервна практика, яка тривала два тижні у другому півріччі третього курсу. Щотижнево на безперервну підготовку у першому півріччі виділялося 37 год. у другому – 74 год. Тож упродовж року на практику відводилося 111 год. відповідно.

У повоєнні роки заклади освіти, незважаючи на складні матеріально-побутові умови та гостру нестачу педагогічних кадрів, продовжували удосконалювати практичну підготовку як невід’ємну складову освітнього процесу. Цьому сприяли нормативні та розпорядчі документи, які безпосередньо стосувалися організації та проведення практичної підготовки в педагогічних закладах. Зокрема, у п. 12 Статуту педагогічних училищ, затвердженого 28 вересня 1945 р., визначалося, що для кожного слухача педагогічного училища проходження педагогічної практики здійснювалося за відповідною програмою та графіком, затвердженим Наркоматом Освіти УРСР. У педагогічному училищі встановлювалися такі види практики:

- спостереження уроків і позакласних занять у початковій школі;
- пробні уроки слухачів;
- одноденна педагогічна практика;
- двотижнева практика у початкових школах і I-IV класах семирічних та середніх шкіл.

Успішність з педагогічної практики оцінювалася за п’ятибальною системою. Оцінка за кожен пробний урок чи позакласне заняття виставлялася тим викладачем, який керував підготовкою слухача до уроку чи заняття (п. 26 Постанови). У п. 44 Статуту зазначалося, що керівник педагогічної практики призначається директором училища переважно з вчителів педагогіки та є її організатором. Керівник педагогічної практики на основі інструкції Наркомату освіти УРСР складав та подав на затвердження графік педагогічної практики, був відповідальним за його виконання, затверджував конспекти уроків слухачів, відвідує показові та пробні уроки, контролює проходження слухачами одноденної та безперервної педагогічної практики, вів облік успішності слухачів [19, с. 9].

Статутом педагогічних училищ (п. 6) передбачалось, що «при кожному педагогічному училищі є початкова школа для практичних занять, яка діє на підставі Положення, затвердженого Народним Комісаріатом Освіти УРСР» [19, с. 3]. Така школа була й при Луцькому педагогічному училищі. Як засвідчує аналіз звіту Луцького педагогічного училища за 1947-1948рр., початкова школа свого приміщення не мала. Для занять початковій школі було відведено чотири класні кімнати педучилища, в яких школа працювала у другу зміну. Шкільними меблями початкова школа була забезпечена, проте не було навчальних підручників. Базова школа у 1947-1948 рр. складалася із чотирьох класів, в яких навчалося 152 учні, відповідно: 1 клас – 43 учні; 2 клас – 43 учні; 3 клас – 37 учнів; 4 клас – 29 учнів [1]. На основі відомостей про практичну підготовку у Луцькому педагогічному училищі, взятих зі щорічних звітів за 1947-1960 рр., визначено, що чисельність дітей, які навчалися у базовій школі, змінювалася відповідно до політичних, економічних та соціокультурних умов того часу [1-16].

Таблиця 1

Контингент учнів базової початкової школи
Луцького педагогічного училища

Навчальний рік	Кількість учнів
1947-1948	152
1948-1949	145
1949-1950	104
1950-1951	101
1952-1953	126
1953-1954	127
1955-1956	125
1956-1957	128
1958-1959	84
1959-1960	84
1960-1961	85
1961-1962	80

У щорічних звітах зазначалося, що базова початкова школа була забезпечена вчителями, які мали відповідну освіту і педагогічний стаж. Слухачі педагогічного училища окрім проведення уроків у базовій початковій школі, чергували та брали участь у організації позакласної та гурткової роботи. Навчально-виховна робота в школі була організована належним чином, на відміну від позакласної. В організації позакласної роботи були недоліки через те, що початкова школа працювала у другу зміну і не мала додаткового приміщення для проведення заходів. Проте в школі діяли гуртки: співочий, драматичний, вишивальний, природничий. Приміром, у 1950-1951 н. р. базовій початковій

школі виділили окреме приміщення, з чотирьох класних кімнат, учительської та піонерської кімнати. Наявність окремого приміщення школи позитивно вплинуло на організацію та проведення педагогічної практики. Про це свідчить проведення позакласних заходів, відсутність негативних оцінок у слухачів та запровадження практики з природознавства. Позитивна динаміка спостерігалася і з наповнюваністю класів. Так, в 1952-1953 н.р. було зараховано 36 першокласників, яких розділили на 1-А та 1-Б класи. Відповідно, базова школа уже мала не чотири класи, а шість і більше залежно від набору учнів. Відбулося значне покращення якості знань учнів. Зокрема, на кінець 1952-1953 н.р. в школі було 17 відмінників, 6 невстигаючих учнів і лише четверо учнів залишили на другий рік для повторного засвоєння програмового матеріалу [6]. Отож, через збільшення чисельності класів базової школи та покращення якості знань учнів практична підготовка слухачів Луцького педагогічного училища виходила на новий покращений рівень.

У слухачів третього курсу в перших числах вересня розпочиналася педагогічна практика, яка тривала вісім днів. Мета такої практики – ознайомлення слухачів з першими днями дитини в школі. Практика мала спостережний характер. Цей вид практики було організовано у школах міста. Наступним видом практики для слухачів третього курсу стала пасивна практика, яку вони проходили у базовій школі. На цей вид педагогічної практики було відведено 6 тижневих годин, зокрема 4 год. виділялося на спостереження і 2 год. – на розбір уроків у присутності слухачів, вчителів, методистів. Лише після пасивної практики розпочиналися пробні уроки. Такий вид практичної підготовки реалізовувався у базовій школі, розпочинався у першому півріччі і закінчувався у другому. Умови проведення пробних уроків спочатку були складними через перевантаженість класів учнями (від 29 до 43 осіб) та слухачами (на уроці одночасно з учнями перебували близько 20 осіб слухачів). Проте у зв'язку із переходом до окремого приміщення, збільшенням кількості класів та поділом слухачів на підгрупи ця проблема була вирішена й вдалося покращити якість практичної підготовки [1-16]. Зведена відомість успішності слухачів за 1947-1948 н.р. свідчить, що на «5» найбільше проведено уроків з української мови, географії, історії; на «4» – з арифметики, російської мови, малювання; на «2» проведено два уроки з арифметики [1].

Одноденну та безперервну педагогічну практику слухачі проходили як у базовій школі, так і в школах м. Луцька, а безперервну практику могли проходити також у сільських школах. Безперервна практика була організована у кілька етапів: перші п'ять днів – знайомство зі школою та класом; наступні сім днів – проведення уроків під контролем учителя та дирекції; останні три дні – спостереження результатів практичної підготовки. Після закінчення безперервної практики результати діяльності слухачів обговорювалися на педагогічній раді школи, яка давала характеристику практикантам. На

підсумковій конференції обговорювалися результати безперервної практичної підготовки та висловлювалися відповідні рекомендації щодо покращення організації і проведення практики.

Відповідно до Статуту Луцького педагогічного училища 1962 року практика поділялася на педагогічну, виробничу і піонерську, яка здійснювалося відповідно до Положень [17]. Зокрема, планування педагогічної практики проводилося відповідно до спеціальностей (відділів): шкільний, музичний та дошкільний, враховуючи специфіку на напрями роботи кожного з них. Продовжувала працювати базова початкова школа при педучилищі, яка наприкінці 1960-х – початку 1970-х років налічувала близько тринадцяти початкових класів, що значно розширювало можливості практичної підготовки майбутніх учителів. Для слухачів шкільного та музичного відділів у базовій школі проходила практика з педагогіки і психології та методики української мови і арифметики (для шкільного відділу). Слухачі спочатку спостерігали за проведенням уроків, аналізували їх, вивчали структуру, визначали роль вчителя на уроці та вивчали учнівський колектив. Лише після теоретичного навчання та спостереження за роботою вчителя-класовода слухачі проводили пробні та показові уроки за фахом у базовій школі та школах міста. У червні-липні проводилася піонерська практика у літніх таборах різного типу. Дещо відрізнялася специфіка проведення педагогічної практики для слухачів дошкільного відділу. Оскільки, окрім практики з педагогіки і психології, передбачала екскурсії у дитячі ясла і дитячі садки з метою спостереження та з подальшим проведенням занять слухачами-практикантами. Варто зазначити, що керівниками практики, так званими методистами, призначалися викладачі педагогічного училища, які надавали слухачам методичну допомогу та здійснювали контроль за якістю проведення різних видів практики.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже педагогічна практика є обов'язковою складовою освітнього процесу усіх педагогічних університетів, училищ, інститутів й передбачає професійну підготовку педагогічних кадрів і підвищення їх кваліфікації. На педагогічну практику відводиться певна кількість годин у навчальному плані з урахуванням специфіки закладу освіти та спеціальності. Педагогічна практика має на меті удосконалення практичних та набуття професійних навичок, необхідних майбутньому вчителю. Слухачі спостерігають, аналізують та проводять уроки у початковій школі, оволодівають різними формами позакласної роботи, вчать спілкуватися з батьками. Педагогічна практика створює умови для особистого розвитку майбутніх учителів і підготовки до виконання соціальних ролей в суспільстві.

У Луцькому педагогічному училищі педагогічна практика була організована з перших днів повоєнного відновлення його діяльності. Незважаючи на складні умови повоєнного становлення практичної підготовки, спостерігаємо виконання навчальних планів та програм слухачами, незначну

кількість або відсутність негативних оцінок з практики, затребуваність випускників для роботи в школах області. Значно покращувала рівень практичної підготовки слухачів наявність в училищі власної базової початкової школи. Базова початкова школа слугувала так званим «тренувальним майданчиком», де слухачі знайомилися зі специфікою роботи учителя, спостерігали за проведенням уроків, аналізували їх, вчилися комунікувати з дітьми та вперше пробували себе у ролі вчителя. Отриманий практичний досвід у базовій школі позитивно відображався під час проходження різного виду практичної підготовки у освітніх закладах міста та області.

Вважаємо за доцільне детальніше дослідити питання функціонування базових початкових шкіл при педагогічних закладах освіти та можливості підвищення якості практичної підготовки майбутніх учителів в умовах сучасної школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний архів Волинської області. (Далі ДАВО) Ф. Р-407. Оп. 1. Спр. 49. 24 арк.
2. ДАВО. Ф. Р-407. Оп. 1. Спр. 89. 44 арк.
3. ДАВО. Ф. Р-407. Оп. 1. Спр. 121. 54 арк.
4. ДАВО. Ф. Р-407. Оп. 1. Спр. 140. 54 арк.
5. ДАВО. Ф. Р-407. Оп. 1. Спр. 164. 74 арк.
6. ДАВО. Ф. Р-407. Оп. 1. Спр. 195. 72 арк.
7. ДАВО. Навчальний план за 1944-1945рр. Ф. Р-407. Оп. 2. Спр. 2. 19 арк.
8. ДАВО. Ф. Р-407. Оп. 3. Спр. 24. 46 арк.
9. ДАВО. Ф. Р-407. Оп. 3. Спр. 28. 33 арк.
10. ДАВО. Ф. Р-407. Оп. 3. Спр. 33. 18 арк.
11. ДАВО. Ф. Р-407. Оп. 3. Спр. 36. 31 арк.
12. ДАВО. Ф. Р-407. Оп. 3. Спр. 43. 25 арк.
13. ДАВО. Ф. Р-407. Оп. 3. Спр. 46. 55 арк.
14. ДАВО. Ф. Р-407. Оп. 3. Спр. 51. 53 арк.
15. ДАВО. Ф. Р-407. Оп. 3. Спр. 56. 66 арк.
16. ДАВО. Ф. Р-407. Оп. 3. Спр. 78. 39 арк.
17. ДАВО. Статут Луцького педагогічного училища Волинської області 1962 рік. Ф. Р-407. Оп. 3. Спр. 59. 34 арк.
18. ДАВО. Постанова №357 Виконавчого комітету Волинської обласної Ради депутатів трудящих від 15 грудня 1944 року «Про перейменування педагогічних шкіл на педагогічні училища та поліпшення роботи педучилищ Волинської області». Ф. Р-407. Оп. 1. Спр. 1. 8 арк.
19. ДАВО. Постанова №1570 Постанови Ради Народних Комісарів УРСР від 28 вересня 1945 р. «Про затвердження статуту педагогічних училищ». Ф. Р-407. Оп. 2. Спр. 2. 15 арк.
20. Євтух М. Б. Педагогічна практика в системі підготовки майбутнього педагога. *Les Tendances actuelle de la mondialisation de la science mondiale*. 2020. Volume 2. С. 86–89.
21. Ковальчук В. Роль педагогічної практики в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя. *Молодь і ринок*. № 1 (209), 2023. С. 44–49
22. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Розпорядження Кабінету

Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 23.04.2024).

23. Старжець В. Ідеологізація навчально-виховного процесу у педагогічних училищах Західної України (1944-1953 рр.). *ЕМІНАК*. 2018. С.98–102.

24. Сушик І. В. Діяльність вищих та середніх спеціальних навчальних закладів Волині у повоєнний період. *Інтелігенція і влада*. 2011. Вип. 23. С. 116–125.

25. Про вищу освіту: Закон України. № 1556-VII від 01.07.2014 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 25.04.2024).

REFERENCES

1. Derzhavnyi arkhiv Volynskoi oblasti. (Dali DAVO) [State archive of the Volyn region]. F. R-407. Op. 1. Spr. 49. 24 ark. [in Ukrainian]
2. DAVO. F. R-407. Op. 1. Spr. 89. 44 ark. [in Ukrainian]
3. DAVO. F. R-407. Op. 1. Spr. 121. 54 ark. [in Ukrainian]
4. DAVO. F. R-407. Op. 1. Spr. 140. 54 ark. [in Ukrainian]
5. DAVO. F. R-407. Op. 1. Spr. 164. 74 ark. [in Ukrainian]
6. DAVO. F. R-407. Op. 1. Spr. 195. 72 ark. [in Ukrainian]
7. DAVO. Navchalnyi plan za 1944-1945rr. [Curriculum for 1944-1945.] F. R-407. Op. 2. Spr. 2. 19 ark. [in Ukrainian]
8. DAVO. F. R-407. Op. 3. Spr. 24. 46 ark. [in Ukrainian]
9. DAVO. F. R-407. Op. 3. Spr. 28. 33 ark. [in Ukrainian]
10. DAVO. F. R-407. Op. 3. Spr. 33. 18 ark. [in Ukrainian]
11. DAVO. F. R-407. Op. 3. Spr. 36. 31 ark. [in Ukrainian]
12. DAVO. F. R-407. Op. 3. Spr. 43. 25 ark. [in Ukrainian]
13. DAVO. F. R-407. Op. 3. Spr. 46. 55 ark. [in Ukrainian]
14. DAVO. F. R-407. Op. 3. Spr. 51. 53 ark. [in Ukrainian]
15. DAVO. F. R-407. Op. 3. Spr. 56. 66 ark. [in Ukrainian]
16. DAVO. F. R-407. Op. 3. Spr. 78. 39 ark. [in Ukrainian]
17. DAVO. Statut Lutskoho pedahohichnoh ouchylyshcha Volynskoi oblasti 1962 rik. [Statute of the Lutsk Pedagogical School of the Volyn Region, 1962] F. R-407. Op. 3. Spr. 59. 34 ark. [in Ukrainian]
18. DAVO. Postanova No 357 Vykonavchoho komitetu Volynskoi oblasnoi Rady deputativ trudiashchykh vid 15 hrudnia 1944 roku «Pro pereimenuvannia pedahohichnykh shkil na pedahohichni uchylyshcha ta polipshennia roboty peduchylyshch Volynskoi oblasti». F. R-407. Op. 1. Spr. 1. 8 ark. [Resolution No. 357 of the Executive Committee of the Volyn Oblast Council of Workers Deputies dated December 15, 1944 «On Renaming Pedagogical Schools to Pedagogical Colleges and Improving the Work of Volyn Oblast Teacher's Schools». F. R-407. Op. 1. Ref. 1. 8 st. [in Ukrainian]
19. DAVO. Postanova No 1570 Postanovy Rady Narodnykh Komisariv URSR vid 28 veresnia 1945 r. «Pro zatverdzhennia statutu pedahohichnykh uchylyshch» [Resolution No. 1570 of the Resolution of the Council of People's Commissars of the Ukrainian SSR Dated September 28, 1945 «On Approval of the Charter of Pedagogical Schools»]. F. R-407. Op. 2. Spr. 2. 15 ark. [in Ukrainian]
20. Yevtukh M. B. Pedahohichna praktyka v systemi pidhotovky maibutnoho pedahoha. [Pedagogical Practice in the Future Teacher Training System]. *Les Tendances actuelle de la mondialisation de la science mondiale*, 2020. Volume 2. S 86-89. [in Ukrainian]

21. Kovalchuk V. Rol pedahohichnoi praktyky v protsesi profesiinoi pidhotovky maibutnoho vchytelia [The Role of Pedagogical Practice in the Process of Professional Training of Future Teacher]. *Molod i rynok*. 2023. No 1 (209). S. 44–49 [in Ukrainian]

22. Kontsepsiia realizatsii derzhavnoi polityky u sferi reformuvannia zahalnoi serednoi osvity «Nova ukrainska shkola» na period do 2029 roku [The Concept of Implementation of the State Policy in the Field of General Secondary Education Reform «New Ukrainian School» for the Period until 2029]: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14 hrudnia 2016 r. No 988-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (data dostupu 23.04.2024). [in Ukrainian]

23. Starzhets V. (2018). *Ideolohizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu u pedahohichnykh uchylshchakh Zakhidnoi Ukrainy (1944-1953 rr.)* [Ideologicalization of the Educational Process in the Teacher Schools of Western Ukraine (1944-1953)]. EMINAK. S.98–102. [in Ukrainian]

24. Sushyk I.V. (2011). Diialnist vyshchych ta serednykh spetsialnykh navchalnykh zakladiv Volyni u poivoiennyi period [Activities of Higher and Secondary Special Educational Institutions in Volyn in the Post-war Period]. *Intelihentsiia i vlada*. Vyp. 23. S. 116–125. [in Ukrainian]

25. *Pro vyshchu osvitu* [About higher education]: Zakon Ukrainy No 1556-VII vid 01.07.2014 (zi zminamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (data dostupy 23.04.2024). [in Ukrainian]

ORGANIZATION OF PEDAGOGICAL PRACTICE IN LUTSK TEACHERS' COLLEGE (40s-70s of the 20th century)

Halyna Holia

PhD Candidate in the specialty 011 Educational, Pedagogical Sciences of the
Rivne State University for the Humanities,
Teacher at the Communal Institution of Higher Education
«Lutsk Pedagogical College» of Volyn Regional Council,
Rivne, Lutsk, Ukraine
ORCID: 0000-0001-6529-7296
e-mail: gallina0312@gmail.com

Abstract. The article describes the organization and practical training of future teachers at the Lutsk Pedagogical School. In the process of the retrospective analysis of documentary sources (archive materials), the peculiarities of practical training of students in the Lutsk Pedagogical School since the period of post-war reconstruction have been analyzed. The role of pedagogical practice in the educational process was analysed, its organizational principles, content and forms were defined. It was found that despite the unsatisfactory material and living conditions and the acute shortage of teaching staff in the post-war years, practical training was implemented in the pedagogical school as an integral part of the educational process. It was proved that pedagogical practice was the important means of forming the professional qualities for future teacher, approving the role of a teacher. In the process of research, it was determined that the urgent task of reforming Ukrainian education was the constant improvement of practical training of future specialists for the quality training of a modern competitive teacher.

Keywords: pedagogical practice, Lutsk Teachers' College, future teachers, practical training, basic primary school, trial lessons, continuous practice, two-week practice, observation, extracurricular activities, practice supervisor.

Стаття надійшла до редакції 08.09.2024 р.

Електронне науково-методичне видання

**Педагогічна наука і освіта
XXI століття**

Науково-методичний журнал

Випуск 3

Упорядники:

**проф. Пустовіт Г. П., проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С.,
доц. Баліка Л. М., Бабяр А. А.**

**Науково-бібліографічне редагування:
наукова бібліотека РДГУ**

Рекомендовано до оприлюднення 31.10.2024 р.
Ум. друк. арк 20,49.

П 24 Педагогічна наука і освіта XXI століття: науково-методичний журнал. Вип. 3. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт.ун-т; упоряд.: Г. П. Пустовіт; ред. кол.: Г. П. Пустовіт, Н. О. Остапчук та ін. Рівне: РДГУ, 2024. 345 с.

УДК 37: 001 «20»

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2024